

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASNIK ZA LANTIRNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Redakcija: na Zdravstveno drlavo (aven. Chicago) in Kanadu \$5.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$1.50 na pol leta; na in-američno \$5.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člani plačajo po dopolnili. (Najbolje se ne vračajo.)

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2537-33 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

133

Datum v objavi, na primer (Dec. 31-29), poleg vsakega besedila na naslovni strani, da vam je s tem dnevno potrdilo poslano. Posvetilo je pravilno, da se vam list ne pošlje.

Podpora bogatim

Ameriški milijonarji so zadnji mesec prejeli iz federalne blagajne stošestdeset milijonov dolarjev podpore.

Za pojem "podpora" je lahko več izrazov. Nekateri pravijo temu "znižanje dohodninskega davka", drugi imenujejo to reč "božično darilo", tretji menijo, da je to "gesta" generoznosti in vzpodbudnosti onim nesrečnejšem, ki trpe na borznem "delirium tremensu". Angličani imajo besedo "dole", s katero označujejo manjše denarne zneske, ki se izplačujejo iz državne blagajne onim, ki so v materialnih stiskah. Zadnja leta plačujejo "doles" brezposelnim delavcem. Namen teh plačil je, da se potolažijo mase nepokojnih, ki lahko delajo zago in povzročajo vladni sive las. Koncem konca — ko je že vse povedano — je to nekaka podkupnina. Vlada podkupi z denarjem gotove elemente, da bodo dali mir.

V starem Rimu so na ta način podkupovali nemirno občinstvo s kruhom in brezplačnim vstopom k igram v amfiteatru. Na malo drugačen način podkupa vlada Združenih držav svoje nemirne bogatine. Ameriški bogataši so važen element; vlada meni, da brez teh živali ne more Amerika eksistirati. In kadar se zgodi, da ameriški bogatini zabredejo v smolo, ki si jo sami skuha jo na borzi, je kajpada potrebno, da jim dobra vlada ponudi malo tolažbe in korajzje, da se ne bodo preveč kisali. Zato jim je dala "doles" ali podporo — zaenkrat samo 160 milijonov dolarjev, drugi morda dolo več.

Zanimiv eksperiment. Kadar je bogat zdravnik poklican k svojemu bogatemu bolniku, mu navadno predpiše bogato zdravilo. Tako je danes. Jutri se lahko zgodi, da bo imel besedo reven zdravnik, ki predpiše podporo revnemu bolniku — in kdo bi mel pogum reči, da ni to prav? Kar je dobro in prav za Petra, mora biti dobro in prav tudi za Pavla.

Čudovite novice

Pred nekaj dnevi je senator Borah presenetil ameriško javnost s novico, ki je res sveža. Povedal je, da se opojna pijača toči in prodaja v vseh mestih velike ameriške republike.

Presenetljiva vest, kajne! Človek mora strmeti nad tem in obdovodati senatorja Boraha, ki je odkril to veliko tajnost. Nihče ni do danes vedel tega! Borah je bil prvi, ki je posvetil in odprl vsem drugim očem!

V Chicagu imamo gospoda, ki nedvomno poreče, da se Borah laže. Ta gospod je pomočnik prohibicijske komisar Hurlbut. Drugo jutro po novoletnem prazniku je izjavil, da tako suhega novega leta še ni bilo v zgodovini mesta. Niti kapljice alkoholne pijače ni izteklo! Vse je bilo lepo, mirno in v redu! Petinsedemdeset prohibicionistov je pazilo na "celebrante" in videli niso nič slabega!

Medtem pa se je tistega lepega jutra zbudilo okrog milijon Čikažanov z glavobolom, ker so se prejšnji dan napili motne jezereke vode! Policija, ki ni romantična, je aretirala 350 oseb, ki so se opotekale po ulicah ali počenjale druge čudne reči, na primer zaletavale se v avtih v druge avte, zavozile skozi okno v brivnico ali v telefonski drog, menda zato, ker so se prejšnji dan preveč najedli solate in napili mleka! Par oseb je bilo tudi ustreljenih. To se je zgodilo najbrž potem, ko so se oboroženi angeli najedli sladoleza! Prohibicionisti res niso videli tega...

Škoda, ker ni bil senator Borah v četrtek zjutraj v Chicagu. Morda bi bil on videl in povedal. Čikažani ne vidimo in ne vemo...

Kanadski astronom Powers poroča, da se zemeljska krogla plošči na tečajima. Premer zemlje od tečaja do tečaja je krajši kakor na ekvatorju. Ker nas astronomi na drugi strani, zagotavljajo, da ima naša zemlja še stotine milijonov let normalnega življenja pred seboj, se naravno ne bomo vznemirjali radi te malenkosti, ki se godi na tečajima. Dokler hodijo zlasti na severni tečaj taki spemcniki kot je dr. Cook in general Nobile, ni nič čudnega, če se majki zemljici povesti teme. Vso skrb prepuščamo astronomom.

Pred prazniki so zaprli dr. Mačka v Zagrebu. Iz tega se lahko sklepa, da bodo zdaj mihi svobodno pisale...

Glasovi iz naselbin

Lep uspeh priredbe

Bridgeport, Ohio. — Naj opišem priredbo soc. kluba št. 11 in dr. št. 13 SNPJ, ki se je vršila dne 28. decembra. Udeležba je bila tako velika, da je ni bilo več davno take, čeravno so delavski razmere pod ničlo. Joseph Snoy, mlajši, je rešil svojo točko "Maršeljce", katero je igral na gosli še povojno. Devetletni Edward Sodnikar je zelo dobro deklamiral pesem "Labor"; on bo še dober pri takih točkah. Deklamacija "Bread Line" je dobro rešila tudi Margaret Snoy, četudi se je zaustavila, kar je pa treba mladini oprostiti.

Igra "Sovražnik žensk" je bila igrana povojno, kar je pričla o pritrjevanje občinstva. Vloge so imeli sledeči: Milana je igral Joseph Snoy, njegovo ženo Betko pa Josephina Sodnikar. Gruža, sovražnik žensk, je igral Tony Kravanja. Naj omenim, da je bila mrs. Sodnikar rojena v Ameriki, a kljub temu je ena najboljših igralnih moči, ki jih imamo tukaj. Gre ji tudi priznanje to, da se žrtvuje za klub št. 11. Zelo dobro je rešil svojo vlogo Tony Kravanja, ki je prišel v Ameriko še ne dolgo od tega. On je sorodnik Kravanja družine iz Glencoe, ki je znana naši javnosti. Upati je, da se bo v naši novi domovini udeleževal v našem naprednem javnem življenju.

Po igri je bila zabava v pravem pomenu besede. Godba dr. št. 13 je igrala dobro in potem je njej pomagal tudi Frank Blatnik s svojo harmoniko, da je bilo veselja za vse. Prebitek mora biti precej dober, kajti zmanjkalo je vsega. Hvala tudi sestri Rebol, ki je podarila "nake". Da je bilo več zabave, je Jos. Straus, Jr., prišel na okrog z zajcem, ki je bil predmet dosti dovtipov. Udeleženci so bili iz vseh krajev. Pokazalo se je, da se da v skupnosti dosti narediti. Za obe organizaciji je priredba velik triumf.

Prej omenjeno igro je priredil soc. klub, kateremu gre za to vse priznanje, kakor tudi vsem, ki so pomagali. Klub bo tudi v bodoče priredil dramske predstave. Prihodnje prireditve bo imel v aprilu. O programu in času bo poročano pravočasno. Poročati moram tudi razveljavljeno dejstvo, da je med mladino zavladalo veliko zanimanje za igro. Ako je kak klub ali društvo v tej okolici, ki želi ponovitev igre, so igralci to radevolje pripravljene storiti. Razume se, da mora biti na razpolago oder in dvorana, ki odgovarja dramskim uprizoritvam. Pripravljenosti so iti tudi v zapadno Pennsylvanijo. Za pojasnila se je obrniti na Joseph Snoya, R. F. D. 2, box 7, Bridgeport, Ohio.

Ta prireditev je pokazala, da je popularnost kluba velika in bo tudi v bodoče. Na člane bi apeliral, da mu pridobijo nove člane in se udeležijo seje dne 19. januarja. Imamo rešiti mnogo važnega. Urediti moramo za prihodnjo igro ter druge zadeve. Upoštevajte to in postavimo klub in naselbino na mesto, ki bo nekaj štel. — Joseph Snoy.

Poročilo zastopnika

Pittsburgh. — Zadnjič sem poročal o lepem uspehu iz Westmorelanda, kjer so mi šle posebnosti na roko gospe Kaale in Ruper. Poleg gostoljubne postrežbe sta posredovali pri svojima soprogramu, da sta obnovila na ročnino na dnevnik. Na božični dan sem ostal doma največ radi slabega vremena. Takoj naslednji dan sem jo ubral v Sharon, kjer živi več naših rojakov. Ustavil sem se tudi pri gospe Trenki, katera mi je postregla s čajem in pri gospe Udenčar, ki me je povabila na kosilo.

Mesto proti domu sem jo mahnil proti Bessemerju. Rojake sem našel zaposlene s pripravami na Banovčev koncert, ki se je vršil dne 28. decembra. Njega sem imel čast slišati še enkrat v Libraryju. Dne 26. januarja ga bom zopet slišal v Claridgu, kjer bodo tudi tamošnji rojaki imeli priliko se diviti našemu slavcu. Zdi se mi, da se je gospod Banovčev že jako privadil Ameriki, ako sodim po njegovih izbojnih kretnjah. Na Bessemerju

sem se sešel tudi z več rojaki iz Girarda in Warrens, ki so prišli na koncert. Dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička, in z veseljih obrazov je bilo čitati, da jih je Banovčev petje napolnilo z radostjo.

Po koncertu sem se odstranil iz dvorane in slučajno srečal rojakinji Pušnik, ki imata trgovino z mešanim blagom. Na povabilo sem odšel z njima na dom, kjer sem se nekoliko odpočil... V Bessemerju sem se mudil dva dni. Radi slabega vremena nisem mogel obiskati vseh rojakov, katerim sem obljubil, da to storim. Upam, da mi oprostite. Za gostoljubnost sem posebno hvaležen gospej Potočnik, ki mi je stregla vse čas obiska. To izreklam tudi mrs. Terkovi, obema Tekstarijem in bratoma Uherniku in Rozenbergu, kakor tudi vsem, ki ste mi šli na roko.

Anton Zidanšek, zastopnik.

Ponavljanje bajke

Milwaukee. — Nekaj dni pred božičem nisi slišal drugega kot pogovore o prazniku in o "Miklavžu". Z nakupovanji daril je bilo vrvenje in pehanja kot ob sobnem drugem času v letu. Poulične železnice so bile nabite ljudstva, ki pridno obiskovali trgovine. Povsod pa se je ponavljala bajka o "Miklavžu" in o njegovem prihodu "akosi dimnik".

Celo "Milwaukee Journal", ki je tukajšnji največji dnevnik, je pisal, da pride Miklavž skozi dimnik in otrokom prinese darila. To ni nič drugega kot bajka, s katero polnijo domišljijo našim otrokom. Take bajke so po mojem mnenju škodljive za otroke, ker tudi za nje je boljše, da izvedo resnico o "Miklavžu", oziroma da se te institucije ne zavija v bajke. O tem otrok itak izve prej ali pozneje.

Za delavce je Prosveta, da čitamo liste kot sta Prosveta in Proletarec, ki svojih čitateljev ne skušata zavajati s bajkami kot to dela veleemestno časopisje. Za otroško domišljijo so bajke mogoče potrebne. Ker je pa "Miklavž" velika bajka že sam na sebi, je trditve o njegovem prihodu "akosi dimnik" največja absurdnost, ker s tem se človek namaga sebe ponižuje.

Joseph Ule.

Domač drobiž

S. Mary Aučin v Chicagu, ki je bila pred enim mesecem težko ranjena pri avtni koliziji, je na novega leta dan zapustila bolnišnico dobro okrevana.

Zadnjo nedeljo je vlak zmečkal avto na križišču v Euclidu pri Clevelandu in štiri osebe so bile ubite, med katerimi je bila tudi rojakinja Magdalena Eržen, stara 35 let in omožena.

Umrli so v Clevelandu: Elizabeta Novinc, roj. Padovic, stara 26 let. Zapuška soproga in dva sinčka. — Anton Kočevar, doma iz Velike Slivice pri Laščah. V Ameriki je bil 26 let in zapuška žena in tri sinove. — Frank Mrhar, star 21 let in rojen tu. Zapuška starša, štiri brate in dve sestre.

V Farrellu, Pa., je umrl Tone Biček, doma iz Vrhpolja pri St. Jerneju. Zapuška žena in štiri sinove ter štiri hčere.

Mr. Svetozar Banovec je te dni dobil dovoljenje iz Washingtona, da lahko podaljša svoje bivanje v Združenih državah za nadaljnjih šest mesecev.

Gdč. Zora Ropasova se zdaj nahaja v Collinwoodu, kjer ji dramsko društvo "Anton Verovšek" aranžira koncert 12. januarja v Slov. delavskem domu.

V Moon Runu, Pa., je umrl rojak John Zust, star 64 let in doma iz Gornje Dobrave nad Skofje Loko. V Ameriki je bival 25 let.

Mehiški predsednik v Chicagu

Chicago. — Pascual Ortiz Rubio, novi mehiški predsednik, je v petek zjutraj dospel s svojo partijo iz Detroita v Chicagu. Tu ostane dva dni in poseti mesto, hiso ter si sploh ogleda mesto. Policijski komisar Russell mu je preskrbel močno stražo za vsak slučaj klerikalnih ali komunističnih nadlegovanj, kakršne je Rubio imel v Detroitu.

Ali je na zemlji dovolj prostora za vse ljudi?

Trije razlogi, ki vzbujajo skrb

Pred kakšnimi dvajsetimi leti so se oglašili prvi prestrašeni glasovi, ki so pozivali "evropski kontinent", naj bi se postavil na stražo za svoje svetinje pred "rumeno nevarnostjo", pred nevarnostjo preobljudenih mongolskih predelov Azije, ki preti preplaviti evropsko celino in jo uničiti z vso njeno prastaro državno in kulturno organizacijo vred.

Kakor da bi bilo te grozote še premalo, so se dvignili pozneje novi preroki, ki so opozorili Evropo pred drugo, nič manj usodnostjo, pred nevarnostjo, ki ji preti z nasprotne strani sveta, preko Atlantskega oceana — iz Amerike.

In da bo mera polna, je nastopil neposredno po vojni prerok vseh prerokov, nemški filozof Oswald Spengler, s svojo senzacionalno knjigo o "Propadu zapadne sveta", v kateri je obširno obrazložil kopico, na videz neoporečnih razlogov, ki so ga bili pripravili do istega naziranja o neizmerni nevarnosti, ki paže Evropi pogrebno pesem, a najodločilnejši razlog mu ni bila ne rumena ne ameriška nevarnost, temveč "nerodovitnost civiliziranega (t. j. zapadnega, evropskega) človeštva", ki se kaže v neprestanem padanju števil rojstev, v odporu evropskega človeka proti spočenjanju novih ljudi.

To je tisti razlog, ki ga je stisnil evgenik Herman Muckermann v stavek: "Strašnejša nego smrtna žetev vojne je smrtna žetev miru" in ki je dvignil v zadnjih letih toliko državnikov in med njimi diktatorja Mussolinija v prvi vrsti, da so šli na svoja ljudstva in jih poskušili tu z dobro besedo in z darovi, tam s pretnjami in kaznimi pripraviti do tega, da bi se bolj poldla. Tisti pa, ki so videli najbolj daleč, so nastopili z idejo o obrambi in prerodilni zvezi evropskih držav, z idejo o "Vseevropi", ki je dobila baš v zadnjih časih nekaj novega poleta, ko sta se izjavila takšna moča, kakršna sta Briand in Herriot, za pristajala njenega ustanovitelja avstrijsko-japonskega grofa Coraduhove-Kalergija, in jo spravila v debato pred forum mednarodne diplomacije.

V teh okoliščinah ne bo odveč, če se tudi mi podrobneje povahimo s temi zadevami. Najprvo:

O vprašanju nazadovanja porodov

Nazadovanje porodov v evropskih kulturnih državah je tako dokazano in očitno dejstvo, da bi bila vsaka beseda o tem tako rekoč odveč. Gre pa zato, v čem je iskati vzrokov za ta pojav. Monakovski narodni gospodar Lujo Brentano jih vidi v naraščajoči blaginji in želji po uživanju — otroci so temu uživanju v nhipoto — tako med posamezniki, ki kakor med celimi ljudstvi. Drugi, in med njimi predvsem nemški profesor dr. Julij Wolf, pa ugovarjajo, in menda upravičeno, da to ne more biti res, ker drugače ne bi bili prišli do tega, da se uveljavlja sedaj proces "razotročenja" že v proletarskih slojih družbe, potem ko je zavzel že vse srednje in premošne sloje. Gre očitno za novo naziranje o potrebi otrok. Dočim so jih nekdanji časi spočenjali napol v ometici, naravi in bogurvdano, brez vsakega pomisleka, da-li je to dobro ali slabo, družini in družbi v korist ali škodo, je postal danes tudi otroški blagoslov zadeva razumnega pretehtanja. "račun" svoje vrste. In to ne velja samo za evropske dežele, temveč tudi za izvenevropske evropske postanja. Pri tem pa je treba pripomniti, da število živih otrok v družinah danes v splošnem nikakor ni manjše nego prej temveč samo število rojenih otrok. Če vzamemo n. pr. za primer in pojasnilo Nemčijo tedaj se pokaže, da se je rodilo l. 1891. na 1000 prebivalcev 35.7 otrok, l. 1926. res samo 19.5 otrok, istočasno pa je padla umrljivost dojenčkov od 20.7 na 10.2 (na 100 rojenih otrok). Nazadovanje umrljivosti dojenčkov je torej odločno večje nego nazadovanje porodov in če bi bili vsi otroci dojenčki, bi imele nemške družine danes celo več otrok nego ob začetku stoletja. Samo to,

da ni umrljivost po dovršenem prvem letu nazadovala v isti meri kakor umrljivost do prvega leta, povzroča, da ni tako in da je znašal preseček letne pomnožitve l. 1901. 858.000 duš (pri čemer pa moramo upoštevati tudi to, da je bila Nemčija takrat po teritoriju večja).

Izredno poučno je primerjati število rojstev in umrljivosti v posameznih državah. Dočim so si bile lanskega leta n. pr. Nemčija, Francija in Anglija po porodnem številu precej enake (namreč 18.6, 18.2, 17.1 na 1000 prebivalcev), je dosegla umrljivost na Francoskem 16.5 na 1000 prebivalcev, na Angleškem 11.8, v Nemčiji 11.6. Nemčija je imela tak preseček 7 duš na 1000 prebivalcev, Angleška 5.3, Francoska komaj 1.7 (70.000), dasi se po porodnem številu približuje Nemčiji. Francosko ne ubija torej toliko nazadovanje porodov ali kakšna z nerodovitnostjo zvezana degeneracija njenega ljudstva, kakor to običajno menijo, temveč samo izredno visoka umrljivost njenih otrok. Med ostalimi državami v Evropi so prilike boljše nego v teh treh glavnih državah. Češkoslovaška ima n. pr. porodo število 23.2 (letni preseček rojstev nad smrtni 117.000 duš), Italija 27.2 pri umrljivosti 15.7 (letni preseček 468.000 — večji nego nemški), Španaka 29.9 pri umrljivosti 18.6 (preseček 252.000), na vse veliko porodo število pa ima Poljska, namreč 32.6 z letnim presežkom 479.000, ki je večji nego nemški in italijanski, čeprav ima komaj polovico toliko prebivalstva kakor Nemčija. Seveda pa se tudi v tej deželi kaže počasno nazadovanje porodov, isto tako kakor v Italiji in to navzile vsem poskusom kakšnega Mussolinija ali Pilsudskega, da bi ga zajezila. Iz vseh gorenjih števil pa je razvidno, da bomo lahko še dolgo čakali na to, da bi začelo Evropi ljudi primanjkovati.

Ta nevarnost preti kvečjemu samo delčku Evrope in sicer Francoski, a tudi tam skrbni neprestano priseljevanje inostranih evropskih elementov za to, da še ne bo kmalu kaj praznih prostorov, na katere bi lahko stopila osvajajoča noga rumenega ali kakršnegakoli drugega plemena. Sicer pa je treba pomisliti, to-le: Vse evropske države trpijo, nekatere bolj, nekatere manj, zaradi brezposelnosti. Dokler je en sam človek brez dela na našem kontinentu, toliko časa ne moremo trditi, da bi bilo na tem kontinentu ljudi — premalo...

("Z. in S.")

RAZNO

Obglavljeni Budha. Vsako leto romajo množice vernih Kitajcev na visoko goro Tatung v deželi Sarai, da se poklonijo številnim, v skalo vrezanim podobam Budhe. Ti reliefi so dobro znani vsem umetnostnim zgodovinarjem, ker so med najstarejšimi spomeniki Sredinske dežele. A letos jeseni je nenadno kupil neki strokovnjak glavo enega od tatunskih Budh pri starinarju v Pekingu. Takoj je udaril plat zvona in so poslali v Sarai izvedence. Ugotovili so, da je obglavljenih vseh 96 klesanih Budh. Poizvedovanja so ugotovila, da je zagrešil zločin neki kitajski častnik. Majnika t. i. je prišel s četo vojakov, napodil duhovnike in romarje ter obglavil kipe. Našli so do zdaj samo eno glavo. Nihče ne ve, kje so ostale. Najbrž se ne bodo povrnila nikoli na svoj prostor in se zdaj nahajajo izven Kitaja pri ameriških ali tudi evropskih ljubiteljih starin.

Hijane. — Hijena je četrtoverzožek, ki so ga precej obrekli, pa menda ne po krivem. Vendar pa ima svoje zagovornike navzile svojim zoprnim navadam in navzile ostudnemu smradu. Nekateri pravijo, da jo je možno udomačiti in da ugetne biti privrtna. V Lipskem je mlada krotilka velika prijateljica hijen, ki jo obdajajo in ljubkujejo, kadar stopi v njih ogrado. Priznati je, da so te živalinje zelo hude med seboj. Tedaj pa tedaj se vmeno arditu boji med njimi, pa brez vidnega vzroka. Grižejo se v bok, noge, gobec, a sobje so jim tako močni, da nasenkrat zdrobe debelo konjsko kost. Zanimivo je zlasti to: pobitki vse razmrčarjene zelo krvavijo, toda naslednji dan so že zdrave, rane so se zacelile.

Ali je biblija vzgojna?

Oktoberaka štev. "The Literary Digest" je prinesla poročilo prof. Pleasant R. Hightowerja z vseučilišča v Indiani, ki ga je podal na devetem mednarodnem kongresu za psihologijo. Poročevalec se bavi z vprašanjem, ki zanima zlasti v Ameriki kot protestantiki deželi in ki tudi za nas ni nezanimivo: Ali čitanje in učenje biblije (av. pisma) vpliva moralno-vzgojno? Na podlagi anket in psiholoških preizkušenj v ameriških šolah prihaja omenjeni profesor k negativnemu sklepu. Učenci, ki so imeli iz verouka dober red, so dosegli v pridnosti enako klasifikacijo, kakor učenci, ki so se slabo učili zgodov. av. pisma. Ni s tem rečeno, da je poznavanje biblije za vzgojo značaja brezpomembno. Dognano pa je, da samo znanje biblije še ne vodi k plemenitejši značajnosti.

V bibliji so — kar je že zdavnaj opazil sarkastični Voltaire — primeri, ki prej pohujšujejo nego vzgajajo k plemenitosti in nesebičnosti. Ali je vzgojna zgodba o Jakobu, ki je za skledo leče prevaral brata Eizava za prvenstvo? Ni vzgoja k iskrenosti, če čitaš, kako je Jakob izdal svojo ženo kot sestro, ali prevaril Labana pri živini. Učenec ne dobi posebno jasnih pojmov o poštenosti, če čita v av. pismu, kako so si sinovi Izraela "izposodili" pred odhodom v pučavo pri Egiptanih dragocenosti in obloko. Navodila, ki jih dal Jehova Židom za njihvoj boj, močno spominjajo na nedavni primer Nemcev v Belgiji. Itd. Zaradi tega zahtevajo ameriški protestantiki bogoslovci novo reformo bibličnega pouka, ker svete knjige Izraelce niso več povsem v skladu s modernimi moralnimi pojmi: bolj koristijo pri poduku zgodovine.

SUZENJSTVO SE NI IZTREBLJENO

Angleška prosvetna delavka lady Simon je nedavno izdala knjigo, v kateri opisuje suženjstvo, ki v raznih krajih Azije in Afrike še vedno obstaja, dasi si je nadelo kako nedolžno krinko. Najbolj razširjen način suženjstva je na Kitajskem zelo običajna prodaja otrok. Siromaki prodajajo svoje otroke bogatašem in otroci jim potem služijo brezplačno do dovršenega dvajsetega leta, ko jim gospodar vrne svobodo. V goratih državah Indije pa je suženjstvo še popolnoma pravna uredba in do sedaj je ni bilo mogoče zatreti, ker je od nje odvisno blagostanje vladajočih slojev v angleški koloniji Sierra Leone, v zapadni Afriki, pa je vlada šele nedavno in z največjim trdom odpravila ta sramotni in brezpravni položaj nesrečnih črncev.

Posebno slabo pa je v tem oziru v Abesiniji, koje duhovništvo podpira na vso moč trgovino s sužnji in utemeljuje suženjstvo s sklicevanjem na av. pismo stare zavete, češ da je sam Bog ustanovil suženjstvo. Naravnost obupne pa so razmere v Liberiji. Ta republika je bila osnovana ravno s namenom, da nudi pribežališče osvobojenim črnim ameriškim sužnjem, zdaj pa so sinovi nekdanjih osvobočencev uvedli sami suženjstvo nad svojimi črnimi soplemenjaki. V Liberiji je vsak peti človek brezpraven suženj, njihovi gospodarji pa so rodbine onih črnih osvobočencev, ki jih je Amerika naselila na svobodni afriški zemlji. Tudi v Arabiji je po podatkih lady Simonove še mnogo sužnje, vrhu tega pa so v nekulturnih deželah odnosi med gospodarjem in delavcem tako slabi za slednjega, da se akoro nič ne ločijo od suženjstva. Vseh sužnjev ceni pisateljica na kakih 6 milijonov duš.

STO NOVIH OTOKOV

Ruski letalec Čuhnovski, ki se je odlikoval pri rešitvi Nihilovih tovarštev, raziskuje zdaj Ledeno morje. Sporočil je ruski akademiki znanosti, da je aredi oceana našel nad 100 nepoznatih otokov. Nekateri od njih so bujno zeleni. Letalec je fotografiral tudi črede orjaških jelenov. Akademija bo prihodnje leto poslala znanstvenike, ki bodo preiskali novo otočje.

Ameriško življenje

66.

Ali je to tatvina ali ni?

Newyorško sodišče je imelo opraviti s tatvom, ki je pošten tat. Končno je nastalo vprašanje, če je ta tat sploh tat.

Lorne Molloy, mladi uslužbenec neke banke, si je sam izposodil \$10,000 od banke in se odpeljal čez morje v London. Tam je stavil pri konjskih dirkah in se udeležil drugih iger. Imel je srečo, da je v nekaj dneh prigrabil toliko tisočakov, da je lahko poslal "izposojeno" vso z obrestmi vred banki, ki sploh še ni vedela, da manjka tega denarja, poleg tega pa mu je ostalo dovolj za vožnjo v New York in lepa vsota profita.

Molloy se je sam javil sodišču, ko se je vrnil domov. Seveda si je najel dobrega advokata. V izjavi je navedel, da se ne čuti krivega tatvine, ker je denar pošteno vrnil, predno je banka sploh opazila, da manjka dotičnega denarja. Zraven je plačal obresti kot vsak dolžnik, ki dobi posojilo od banke. Državni pravdnik je pritrdil, da tehnično res ni nobenega zločina, toda kje je moralna stran? Kaj bi bilo, če bi bil Molloy denar zaigral, namesto da je prigrabil? Zagovornik je pa argumentiral, da sodišče ima opraviti samo s dejstvi, kar je, ne pa s tem, kar bi lahko bilo, če bi bilo drugače.

Komplicacija res. Sodnik je odločil razpravo. Lahko se odloga dolgo časa in medtem — pozabi.

Vesti iz Jugoslavije

DELAJSKE NOVICE IZ JUGOSLAVIJE

Čudež: štrajk — Komisija v del. stanovanjih — Samomor

(Istina)

Ljubljana, 10. dec. 1929. Začetkom decembra je bila v časopisu popolnoma kratka notica: "Uluženici vseh prodajalnih trgov Meini d. d. v Jugoslaviji so stopili v štrajk."

Naslednjega dne: "Štrajk v Meinih prodajalnih trgov je ustavljen, ker je trdila pristala na zahteve in jih delno sprejela."

Samo ti dve notici so priobličili meščanski časopisi, niso pa poročali niti besede o poteku pogajanj in zaključku. Vendar so bile te novice kar nekaj dobrega v teh dneh, ko je prepovedano izgovoriti glasno, da si lačen in zahteva večji kos kruha. V tem času so ti privatni nameščenci Meinih trgov stopili v štrajk. Nekaj izrednega je bilo to za sedanje dni.

Do štrajka je prišlo tako: Meini trdila d. d. ni imela s svojimi uluženimi nobene kolektivne pogodbe, ki je po zakonu predpisana. Zato so nameščenci te jeseni sprožili akcijo, da se sestavi kolektivno pogodbo ter zahtevajo povznanje plač oz. ureditve razmerja med trgovci in delojemalci. Strokovna organizacija privatnih nameščencev je sestavila zahteve o reguliranju delovnega dne, plače, trinajste plače, nabavnih prispevkov, dopusta, pokojninskega zavarovanja itd. Trdila je odgovorila na to pismo, da bodo razpravljali prve dni novembra, ko se vrne eden ravnateljev s dopusta.

Potem so molkali. Organizacija spet podgera. Molk. Tedaj je organizacija stavila rok do 20. novembra, do kedar morajo biti vse zahteve razpravljane. Trdila pa je namestu odgovora organizaciji, izdala na vse svoje nameščenice v Jugoslaviji poziv, kjer pripoveduje, kako so nameščenci ozko vezani s podjetjem, kako jim podjetje vsakdar samo rado pomaga in da je sploh demokratično in dobrega srca. Zato pa vodstvo firme zameri nameščencem, da so preko organizacije začeli z medsejnim gibanjem, dočim se trdila rada s vsakim posebej "zgrliha" za plačo. Oni jim bodo povzeli plačo, kadar bodo sami hoteli, ne pa kadar to zahtevajo. In še pretili trdila: Kakor hitro pa bi se nameščenci poslužili pasivne rezistence ali se drugače kaj upiralo, bo podjetje vse nameščenice odpustilo in nikdar več sprejelo na posel.

Nameščenci pa so vedeli, da je njihov zastopnik po zakonu organizacija in da je tudi mnogo boljše, da se vodi kolektivno pogajanje, ne pa interno, kakor bi v svoj prid, želelo podjetje. Vztrajali so. Glavna pogajanja so se vodila v Zagrebu, kjer je sedež družbe Meini za Jugoslavijo in kjer ima firma več prodajalnih. Pogajanja so se vendarle začela v zvezi s Delavsko zbornico in organizacijo privatnih nameščencev. Ker trdila ni marala sprejeti zahtev, je bila za 3. decembra zjutraj napovedan štrajk v vseh zagrebških prodajalnih. V drugih filijalkah širom države so delali, ker so mislili, da bo tekot dopoldneva vendurja prišlo do sporazuma. Pogajanja pa se dopoldne niso mogla vršiti, ker so oblasti aretirale štiri osebe in sicer predstavnika organizacije sodruka Colnerja ter tri nameščenice Meinjove. Radi tega so o tem takoj obvestili ostale Meinjove filijale po državi, ki so takoj stopile v štrajk. Se istega dne popoldne so štrajkujoči zmagali. Plače so jim povznanje leto na skupno 750.000 Din. Tako so sredi hudih dni, brezposelnosti in pomanjkanja dela zmagali nameščenci svetovne bogate firme Julio Meini.

Ker je pa tudi o pravem času, ko je čajna sezona na vakuu in so ostali v svoji borbi slozni. Časopis "Industrijalec", ki izhaja v Detroitu, je v Jugoslaviji prepovedan, ker pike proti interesom naše države. — Tako je sklenilo notranje ministrstvo.

Smrtina kosa. — V Smolniku pri Rušah je umrla veleposelstnica Marija Jurko.

Skof — Orli — Hrvatje — in novi Sokol kraljevine Jugoslavije

Novi zakon o ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije, ki ji naj pristopijo vse ostale tolovadne organizacije, ali pa naj se razidejo — je povzročil več kričanja kot ga je ališati. Zakon je imel, Sokol kraljevine prav za prav še obstoji, načelno mu prestopa naslednik. Zakon je zakon in pravi: Orli morajo pristopiti v tega Sokola, ali pa naj se razpršijo, da jih nikjer več ne bo.

Orli se protivijo temu, ne marajo vsega svojega premoženja in starega sovraštva do Sokolov kar zapraviti na en sam ukaz. Niso se podali izjave, ali bodo pristopili, ali ne. Oni imajo na svojem programu krščansko vzgojo, Orli služijo klerikalcem za podporo cerkve, je eno važnih sredstev za pridobivanje ljudi zase, imajo mnogo domov itd. Sicer ni ališati iz časopisa nikakih protestov, ker pač ne smejo, a da Orli zdaj kolnejo — v kolikor jim pač dovoljuje moral — je jasno. V Sokola ne pojdejo, tudi če bi morali, ne bo nič hasnilo. Torej se nahajajo tik pred razpustom, pred prestatkom vsakega dela.

Današnji "Slovenec" priobčuje pismo škofa Bonaventura Jegliča na vse Orle, kjer jih poziva, naj ostanejo zvesti svojemu sedanjemu delu kar se tiče izobrazbe. Naj ga potisnejo v informacijo, kako se iz teh vrst vendarle razbere nezadovoljstvo cerkvenih krogov z nameravanim razpustom Orli. Pismo se glasi:

Dragi Orli! Srce me boli, ker ališim, da ste radi prestanka močno potrti.

Prosim Vas in naročam Vam, da pogumno dvignete glave, pa trdno sklenite, da boste krščanskim načelom in vzornemu krščanskemu življenju ostali zvesti v vseh okoliščinah, v katerih pridete.

Ostanite med seboj dobri prijatelji in še bolj tesno se oklenite svojih dušnih pastirjev, ki bodo z največjo vnetost skrbeli za edino pravo krščansko izobrazbo. Pa tudi sami si jo izpolnite, pa zato pomljivo čitajte dobre časopise in v pravem duhu pisane knjige.

Srčen pozdrav in obilen blagoslov vsem!

Anton Bonaventura. Videti je sicer, da se bodo v slučaju ukaza morali udati, a da zadovoljni niso. — Iz izjav podeželskih Orlov je sklepali, da nihče ne misli vstopiti v Sokola. Tudi če bo vodstvo Orli pod pritiskom izdalo poziv na svoje organizacije, naj vstopijo v Sokola, ne bodo vstopali.

Nasprotno pa dosedanj Jugoslavanski Sokol izjavlja s silno udanostjo in veseljem, da vstopa v Sokola kraljevine Jugoslavije. Tako je zborovalo sokolstvo ljubljanskega okrožja ter z velikim pompom in brojavko predsedniku vlade izjavilo, da vstopa v novega, z zakonom diktiranega Sokola.

Hrvatski Sokol nasprotno spet ne mara vstopiti v Sokola. Starešinstvo Hrvatskega Sokola je imelo sejo, na kateri so sklenili, da se do 15. decembra najkasneje skliče izredni občni zbor Hrvatske sokolske zveze, ki naj reši vprašanje odnosa Hrvatskega Sokola do Sokola kraljevine Jugoslavije. Starešinstvo bo na tem zboru predlagalo, da se Hrvatski Sokol razpusti in da se po principu demokracije vsem društvom dajo proste roke, da same določijo, ali vstopijo ali ne v novega Sokola, državno-vojaško organizacijo. To vprašanje je velike važnosti ne le z moralne strani, marveč tudi v notranjem oziru, ker znaša premoženje Hrvatskega Sokola okoli 150 milijonov. Društva pa imajo 27 društvenih domov, ki jih nikakor ne bodo tako radoovoljno darovali državno-militaristični organizaciji.

Ljubljanski demokrati Sokoli pa celo izjavljajo udano, da so oni tako izpremembo predlagali še sami meseca marca ter

predlagali pravilnik za telesno-vzgojno vojaško šolo. Zdaj, ko je prišlo, z radostjo pozdravljajo in vstopajo... Češki Sokoli so baje tudi nezadovoljni, kar se je storilo s Sokoli v Jugoslaviji... Slovenski pa pozdravljajo.

Glasbena matica se vrnila

Ljubljana, 12. dec. 1929.

Glasbena Matica se je danes dopoldne vrnila s svojega koncertiranja po francoski republiki, kjer je povsod žela velike uspehe z našo pesmijo. Na kolodvoru jih je pričakal župan s občinskimi svetom ter mnogo občinstva, ki so pozdravljali veselo naš zbor, ki je spet s svojo turnejo pridobil novih prijateljev naši umetnosti.

Zbor se je mudil v Parizu štiri dni, priredil dva koncerta, pel na radio, pel za gramofonske plošče in za ton-film-muzeja človeške besede ter zbudil splošno pozornost pariske prestolnice nase. Po štirih dneh je bilo slovo kar težko. Dne 8. decembra jutraj so se odpravili iz Pariza proti Dijonu, kamor so dospeli krog polnoči. Ogledali so si mesto, bili so kot povsod oficijelno sprejeti s strani mestnega župana in raznih korporacij, zvečer ob 9. pa se je vrnil v polni dvorani koncert, ki je uspel kakor povsod. Peli so dve uri in občinstvo ni hotelo oditi. Morali so dodati še nekaj pesmi. Nato se je umaknil s odra, a ploskanje in tuljenje jih je priključilo nazaj na oder in morali so spet zapeti. Kritiki, novinarji in glasbeniki so pohitili na oder čestitat k uspehu, obhajujejo, da je koncert trajal tako malo časa — pa je trajal nad dve uri!

Po koncertu, ko so imeli banke, je prišel v dvorano bivši vođa nekega zbora, glasbenik Filiber, preko 70 let star, ki se je pripeljal nalašč radi koncerta v Dijon iz daljave 50 km. S solami v očeh se je zahvaljeval povsem in pevkam za užitek. "Star sem preko 70 let — je dejal — od svojega desetega leta se ukvarjam z muziko, a moral sem čakati 60 let, da sem mogel ališati višek pevskega razodetja, kakršnega še nisem ališal in ga gotovo tudi ne bom več ališal. Spomin na trenutke zvišenega umetniškega užitka, ki sem jih smel doživeti ob Vašem petju, mi bo osladil dneve ali leta mojega življenja, ki so mi še usojeni."

Naslednjega dne so se zjutraj odpravili proti Grenoblu. Po Grenoblu, kjer so enako uspešni s svojim izvajanjem, so obiskali Lyon, nato pa kot zadnje etapo svoje turnee rezidenčno Društvo narodov, Ženevo. Dne 10. so Matičarji prišli v Ženevo, kjer so zvečer nastopili s koncertom. Ogromna dvorana je bila polna mednarodne in domače publike in je tudi to razvajo občinstvo sprejelo vse pesmi z očitnim priznanjem in navdušenjem.

Je namreč tako: Glasbena Matica ima pač najboljši mešani zbor v Ljubljani, ki ga je do nedavna vodil naš najvestnejši pedagog za glasbo, še posebej za petje, Matej Hubad. Zbor je zbor visokih umetniških kvalit. Od tod dobro izvajanje.

Francija in Jugoslavija si tako radi dan za dnem zagotavljata prijateljstvo. Prvi jugoslavanski mešani zbor, ki je napravil tako obsešno turnejo po Franciji, je prav Matica. Od tod prijazni laskavi oficijelni sprejemi povsod, kamorkoli so prišli.

Programi koncertov so bili taki, da mora "vgrati". Niso šli v svet z modernimi komadi, marveč z našimi preprosti, na efekt preračunanim umetnim in po svoji naravi itak efektivni narodnimi pesmimi.

Če to troje seletjemo skupaj, je jasno in razumljivo, da so bili povsod sprejeti siljano, da so na koncertih tepetali od navdušenja in da je tako vsa njihova pot bila kar moči uspešna.

Trditli pa, da zdaj ne bo več Francosov, ki ne bi vedeli, da je Ljubljana v Jugoslaviji, ker jim je zdaj Matica pokazala in jih zainteresirala — ta trditve pa je malo prehuda. Še vedno bodo romali k nam pisma z naslovom "Ljubljana, Srbija" in še vedno nas bodo imeli mnogi Francozi za Čehoslovake, če pridemo v Francijo.

Znamenje nove dobe

Dijaki se vedno bolj zanimajo za socialne probleme

New York. — (F. P.) — Vedno večje je število dijakov, ki opuščajo atletiko in se posvečajo študiranju socialnih problemov, pravi letno poročilo Lige za industrijsko demokracijo. To delajo v prvi vrsti izven razredov, potom diskuzij, ki jih obdržavajo pod okrilji dijaških liberalnih klubov.

V preteklem letu je liga prišla v direktno stiko s 50.000 dijaki, pravi njena tajnica Mary Fox. Ligi govorniki so obdržali predavanja pred 125 dijaškimi skupinami v 40 različnih državah. Liga ima svoje postojanke v 60 kolegijskih in vseučiliščih. Zadnje leto je publicirala štiri pamflete nanašajoč se na brezposelnost, starostno zavarovanje, priganjstvo v avtni industriji in o angleški delavski stranki.

Liga avetuje študentom, naj se o delavskih razmerah prepričajo na lastne izkušnje. Njeni navetli ne ostanejo glas vpijočega v puščavi, ker število študentov, ki grejo delat v tovarne tekom poletne z namenom, da se o razmerah prepričajo na lastne oči, raste s vsakim letom.

Liga za industrijsko demokracijo je potomka nekdanje Inter-Collegiate Socialist Society, katero sta ustanovila Upton Sinclair in pokojni Jack London. Voja furijs je zadelo tudi to organizacijo, ki je do malega prenehala ekzistirati. Gibanje je bilo reorganizirano po vojni največ na prizadevanje Norman Thomasa, dr. Laidlerja in Paul Blancharda, ki so njeni glavni voditelji. V višješolskih institucijah pridobiva vedno več pripadnikov, kar pokazuje njeno letno poročilo.

Ustanovitve mednarodnega premogovnega trupa

John R. Bradley, pomožni tajnik v trgovskem departmentu, vidi same avetle stvari v taki ustanovi

New York. — (F. P.) — Možnost ustanovitve mednarodnega premogovnega kartela, ki bi stabiliziral produkcijo in trge evropskega premoga, je odvisna v prvi vrsti od izenačenja medse in delovnih ur v tej industriji. To je mnenje John R. Bradleyja, kot ga je razvil v nekem članku o premogovni industriji v tujemskih deželah.

Možno je, pravi Bradley, da se izenačijo medse in delovne ure v evropskih premogovnih centrih. O tej stvari se je razpravljalo tudi na neki seji Lige narodov. Ustanovitvi bi se mednarodni premogovni trust, ki bi reguliral produkcijo in ceno premogu in bi tako onemogočil neekonomsko razdelitev in prodajo premoga na svetovnih trgih. S tem bi se znižali tudi transportni stroški.

V svojih izjavanjih se Bradley posebno ozira na načrte, katere je formulirala laboristka stranka v Angliji za centralno kontrolo premogovnih tržišč in je mnenja, da bo imela ta poteza dalekosežne posledice.

Stavka pleskarjev v Cincinnati

Cincinnati, O. — Organizirani pleskarji, ki so zaposleni pri gradnji mestne hiše, so odšli na stavko, ker so bila nekatera dela oddana v izvršitev neumisljnim delavcem. Ti so delali več kot osem ur na dan, pleskarji pa zahtevali, da ne sme noben delavec, ki je uposlen pri gradnji poslopja, delati več kot osem ur.

Družinska tragedija

Chicago. — Mrs. Florence Leeney, 5335 Drexel ave., je 2. t. m. ustrelila svojega soproga Morrisa Leeneya v histeričnem stanju ljubosumnosti, ko je izvedela, da se peča z njeno sorodnico. Mož, ki je dobil tri kroglice v glavo, je umrl v bolnišnici, šeno so pa zaprli.

Pri zdravniku

Doktor: "Torej leva noga vas boli, gospa? Ampak kaj hočete v svojih letih?" Gospa: "Pa vendar moja desna noga je enako stara in vendar zdrava!"

Inž. J. Birkham:

Piramide priče človeškega stavbarstva

Pač vsakdo, ki je potoval po Egiptu, je strme obstal pred ogromnimi piramidami pri Gizeh, ki napravljajo baš zaradi svoje velikosti veličasten vtis na človeka. To so menda čutili tudi naši davni predniki, sicer ne bi bili prištevali piramid k sedmerim čudom sveta. Čeprav imamo danes druga tehnična čuda, ki obvladujejo naš razum in srce, vendar le ne moremo oddleti ogromnim stavbam davnine. Nihče si ne more predstavljati ogromnosti piramid, dokler ne vzame avinčnika v roko in ne začne računati. Šele števila govore predstavotven jezik in nas preverijo, kakšno delo leži v piramidah, ki so jih zidali v časih barbarstva. Celo dandanašnji, v dobi vseobvladajoče tehnike, bi bila gradnja takšnih kolosov zelo teška in bi veljala nepopiano visoke vsote.

Pomudimo se malce pri največji izmed velikank, pri Keopsovi piramidi. Ime je dobila po možu, ki jo je gradil. Sicer pa je samo osem metrov višja od svoje sosede. Kefrenove piramide. Ta piramida, ki nanjo spleza vsak potnik s pomočjo domačih vodičev, je pomnik iz najstarejše dobe egiptovske dežele. Pri njeni gradnji je bilo zaposlenih 100.000 ljudi nepretrgoma skozi dvajset let. Strmeli pa bomo šele potem, kadar bomo izvedeli, koliko materiala tli v njenih zidovih in kolikšna je njena prostornina.

Keopsova piramida je visoka 147 metrov. Zidana je v četverkotniku, čigar stranica meri v dolžini 2332 m, zavzema površino 53.824 četvornih m, kar je isto lep kosček zemlje. Da jo obhoditi, rabila približno četrte ure. Sedizana je piramida iz apnenčevega kamna in njena prostornina znaša približno 2.637.000 kubičnih metrov. Teška pa je 6.329.700 ton ali 6.329.700.000 kg. Te številke si bomo lažje predstavili, če premislimo tole:

Ce bi naložili kamenje, potrebno za zidavo piramide, na železniške voze, z nosilno težo 35 ton na voz, bi rabili za naložitev vsega kamenja v piramidi 421.980 vagonov. In če vzamemo, da je vsak vagon dolg 9 m, bi bil ta vlak v celoti dolg 3798 km, kar pomeni toliko kolikor srčna črta od Kaira do Londona. Ko bi zadnji voz vlaka zapuščal postajo v Kairu, bi prvi baš privozil na londonski kolodvor.

Ce bi pa porabili kamnje, ki je zasidano v Keopsovi piramidi, za tlakovanje in ga sežagali na 4 cm debele ploščice, bi dobili iz njega 65.925.000 četvornih metrov ali okroglo 66 štirjaskih kilometrov tlaka. Pokrili bi z njim lahko cesto v širini 5 m v dolžini 11.000 km Marsikatera deželca na svetu bi torej popravila vse svoje ceste s kamnjem iz Keopsove piramide.

Iz tega materiala bi pa lahko tudi postavili zid, ki bi bil debel 50 cm, visok pa 3 m. Takšen zid bi meril v dolžini 2637 km. Vsekakor lep pas!

Zdaj pa k prostornini! Normalen človek meri v višino 165 cm, v globino 40 cm in v širino 50 cm. Toliko prostora rabi normalen človek, da se lahko vzdrži na prostoru, ne da bi se moral prevrtili. V votli piramidi, ki obsega 2.637.000 kubičnih metrov, bi torej lahko namestili 7.911.000 ljudi. Tisti, ki bi ležali čisto na dnu, bi seveda nosili nekaj teže, kakaj na vsakemu bi težalo 346 teles.

Ce bi vzel vsak človek, bodisi belokožec ali član drugopolnega plemena kateregakoli spola in starosti del piramide, bi odpadlo na vsakega 37 kg gradbenega materiala. In na zemlji živi vendar 1715 milijonov duš! Vsak bi torej lahko naložil po 37 kg gradiva in ga odnesel za spomin na mogočnost faronov in na nemrljivost starih Egiptčanov!

Se bolje bi pa bilo, če bi piramido spremenili v opeko in iz njenih delov začeli graditi hiše. 2.637.000 kubičnih metrov vsebine bi lahko napravili 3300 trinadstropnih stanovanjskih hiš. Pročelje vsake hiše bi merilo v dolžino 20 m. V vsaki hiši bi bilo prostora za 16 stanovanj. Če vzamemo, da živi v vsakem stanovanju po trije osebe, bi se dalo zgraditi iz materiala Keopsove piramide mesto na 160.000 prebivalcev. V tistem srečnem

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 609 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik.....3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBOR:

FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....3624 W. 27th St., Chicago, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....1009 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 287, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1016 Adams St., N. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....606 E. 162nd St., Cleveland, Ohio.
FRANK LEKSA, tretje okrožje.....P. O. Box 584, Mulberry, Kans.
FRANK KLUN, četrto okrožje.....Box 658, Chisholm, Minn.
FRANK KLOPČIC, peto okrožje.....P. O. Dines, Wyo.

NADZORNI ODBOR:

FRANK RAITZ, predsednik.....3639 W. 30th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRAST.....855 S. Pierce St., Milwaukee, Wis.
MICHAEL PLESHE.....510 Madison Ave., N. S., Pittsburgh, Pa.

POZORI! — Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradi, se vrši takole: VSA PIRMA, ki se nanaša na posle gl. odbornika, naj se pošlje na predsedništvo VSE DENARNE politike in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote volja naj se pošljejo na gl. tajništvo. Vse druge, vključno s kolektivno podporo, naj se pošljejo na bol. tajništvo. Vse zadeve, v zvezi s kolektivno podporo, naj se pošljejo na gl. tajništvo. VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošljejo Franku Zajcu, predsedniku nadzornega odbora. VSE PRIZIVI na gl. poslovanje odbora naj pošljejo na John Goršek, predsednika porotnega odbora.

VSI DOPISI in drugi opisi, nomenklatura, opisi, naročila in opisi vse, kar je v zvezi s glavnimi odborniki, naj se pošljejo na "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. NOVE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed to the following: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to the secretary's office. Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Witz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee. Articles for publication, announcements, advertisements, subscriptions and all other business pertaining to the official organ should be addressed to "PROSVETA".

meatu bi bila stanovanjska kriza pač odpravljena.

Vsekakor pa bi bilo v tem primeru potrebno, da se že vnaprej preskrbimo z zadostnimi transportnimi sredstvi, kakaj s prevozom bi imeli mnogo akcij. Če bi naložili gradivo na 421.980 vagonov, bi imeli vsakemu tovarnemu vlaku priključiti največ 50 polnih voz. Da bi ves material spravili s mesta, pa bi potrebovali nič manj ko 8440 tovarnih vlakov.

Transport bi kajpada ne bil poceni. Ker se porabi za vsako tono teže na kilometer daljave 4 kg premoga, bi porabili za prevoz 6.329.700 ton kamenja, ki je zasidano v piramidi, 253.188 ton goriva.

Tudi troški za odnašanje materiala ne bi bili skromni. Če bi s piramide lomili kamenje kakor v kamnolomu in odvažali material 50 m daleč, bi to delo zahtevalo okoli 25.300.000 delovnih ur.

Iz teh števil je menda dovolj razvidno, kolikšna je ta stavba. Kolikšen pa je moral biti šele trud, s katerim so jo postavili! To si danes lahko jedva predodimo, kakaj tiste čase, ko so zidali piramido, niso imeli ne škripeev ne drugih pripomočkov. Delo se je vršilo od začetka do kraja z rokami. Vendar pa so morali imeti že stari Egiptjani nekaj tehniškega znanja, da so to ogromno delo izvedli do kraja in to v časih, ko niso v naših deželah imeli niti pojma o kovinah in njih uporabi ter so naši predniki živeli še po gozdovih, se ogrinjali z živalskimi kožami ter lovili z najprimitivnejšimi sredstvi medvede. Na Zahodu pa so se takrat narodi ponašali že z visoko stopnjo kulture in so ustvarili spomenike, katerim se še danes divimo.

Nagnjeni stolp. — Pisane so v skrbih; njih prosluli stolp se preveč nagiblje. Podtalna voda se v bližini preveč množi in izpreminja zemljišče v močvirje. Oblastva so se vznemirila, odkar je profesor Cuppari zasledil pronicanje skrivnega vrelca. Francoski profesor Imbeaux, prišel na lašč iz Pariza v Piso, smatra za edini pomoček: postaviti krožen zid iz cimenta. Neko podjetje iz Walesa se je ponudilo da zaščiti stolp in je že dobilo dovoljenje. A na zahtevo italijanskih stavbenikov se je dovolitev preklicala. Vlada je sedaj imenovala odbor, ki proučuje načrt pisanih arhitektov, kako bi se odvajala voda po posebnem rovu.

Alice Corbett, 16 letno dekle, ki je bilo obtoženo umora policaja v Jersey Cityju, N. Y., a je bila na sodnji oproščena.

Balzac, izumitelj pariških kolonov. — Pisec "Očka Gorjota" je imel silajen zmisel za poslovne stvari. Njegove globoke zamisli so pa drugi udeležili. Tako je 1837 pisal Rothschildu, naj bi obnovil gondole za 200 do 300 oseb, z godbo, umetnimi ognjem itd. "Ves načrt je že dozoril v glavi, manjka mi samo drobiž..." Drobiž se je našel šele 1867 ob razstavi. Zadeva se je imenovala obnoba, toda Balzac je bil že 17 let pod ruho.

V in IZ
JUGOSLAVIJE
PREKO HAMBURGA
s nakimi parobizli
NEW YORK, ALBERT BALLIN,
HAMBURG, DEUTSCHLAND,
RESOLUT, BELGIJE,
CLEVELAND,
ST. LOUIS, MILWAUKEE
Nemodriljiva postrelja in kuhinja
v vseh razredih
\$198
(Vredn. dnevni \$5 postrelji)
Iz New Yorka do
Ljubljane in nazaj
v modernem 3 razredu
HITRO POSILJANJE
DENARJA PO
NIZKIM CENAM
Za povratno desiljenje in druge tovarne pošiljke se obrnite na kuhinjo
agente ali na
HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO

Drama v treh dejanjih

Victor Hugo:

LUKRECJA BORGIA

Is francosčine prevedel D. G.

Maffio (po Gennarovem pripovedovanju smeje se na vse grlo). Kaj ti moram šele reči, Gennaro? Potegneš si za nos! Pri celi stvari ni niti strupa, niti protistrupa. Gola šala! Lukrecija je kot nora v tebe zaljubljena. Vojvoda je dobronarčen človek, nezmožen, da bi koga zastrupil ali umoril. Razven tega ve tudi, da si oteč njegovega očeta smrti. Vojvodinja hoče, da odpotuješ, ker v Benetkah bi se njena ljubezen nadaljevala kot pa tu v Ferrari, kjer jo kolikor toliko ovira soproz.

Kar pa se tiče večerje pri princezinji Negrioni, bo tam krasno! Ti prideš. Kaj za vraga! Dobro je, če se nekoliko premisli, ali pretiravati ni treba. Ti veš, da sem pameten in da si vem pomagati. Če so Borgijci pri dveh, treh razkričanih gostijah zastrupili nekoliko njihovih najboljših prijateljev, še ne sledi iz tega, da bi človek v vsakem sirakuškem vinu videl strup in imel vsako italijansko krasotico za Lukrecijo Borgia. Sami strahovi in navadna bedarija! Pri Herkulu, Gennaro! Bodi otrok ali mož! Vrne se ali k svoji dojlji, ali pa pojdi z menoj!

Gennaro. Zares, nič kaj prijetnega ni bežati tako v noči. Izgleda kot bi bil strahopetec. — Sicer pa, če že leži nevarnost v tem, da ostanemo tu, ne smem tisto pustiti samega, Maffio. Naj se zgodi karkoli hoče! Vse en vrag je! Predstaviš me princezinji Negrioni. Grem s teboj!

Maffio (mu poda roko). Tako je prav! Ti si prijatelj! (Odide in se oddaljuje čez trg. Don Alfonz in Rustighello stopita iz svojih skrivališč.)

Rustighello. No, na kaj čakate, milostivi gospod? Sta samo dva! Izberite si svojega, jaz mojega!

Don Alfonz. Ne, Rustighello! Večerjala bosta pri princezinji Negrioni. Če sem dobro poučen . . . (Preneha in nekoliko časa premišljuje; potem se glasno zasmeje.) — Pri vseh bogovih! To se strinja — ko nalašč! — Počakajva do jutri!

(Se vrne v palačo.)

TRETJE DEJANJE

Peta slika

Sijajna dvorana v palači Negrioni. Na desni stranaka vrata. V ozadju glavna, dvokrilna vrata. V sredini miza, obložena z jedili in piščanci. Mali črni paži, oblečeni v zlat brokat, poslušujejo povabljenim gostom. V trenutku, ko se vzdigne zagrinjalo, sede pri mizi: Jeppo, Maffio, Ascanio, Oloferno, Apostolo, Gennaro, Gubetta in sedem mladih žensk. Na jejo in pišejo ali se pogovarjajo smeje s naslednjami, izvmendo Gennaro, ki je videti zamisljen in molčeč.

1. PRIZOR

Jeppo, Maffio, Ascanio, don Apostolo, Oloferno, Gubetta, Gennaro, princezinja Negrioni, njene družice in paži.

Oloferno (s kozarcem v roki). Naj živi Xereško vino! Xeres de la Frontera mora biti nebeško mesto!

Maffio (ravnokotno). Vino, katero pijemo, je več vredno kot vaše povesti, Jeppo!

Ascanio. Če se Jeppo napije, dobi bolezen, da pripoveduje dogodke.

Don Apostolo. Pred kratkim v Benetkah pri praznovanju dobi Barbarizu, danes v Ferrari pri božanski princezinji Negrioni.

Jeppo. Takrat je bil žalosten, danes je vesel dogodek.

Maffio. Vesel dogodek, Jeppo? Kako se je le moglo zgoditi, da se je poročil don Siliceo, lep plemič tridesetlet let, potem ko je pri igri izgubil svo dedščino po očetu, z bogato vdovo Calpurnio, katere ima še osemindesetlet pomlad za seboj? Pri Bogu, če mislite, da je to kaj veselja!

Gubetta. Zalostno je to, ali čisto nekaj navadnega: uprpaden mož, ki se poroči s razvalino. Take stvari se dogajajo vsak dan. (Za-

čne jesti. Od časa do časa se vzdigne dvoje, troje parov ki pridejo v ospredje.)

Negrioni (Maffiu, kazoč na Gennaro). Gospod grof Orsini, vaš prijatelj izgleda zelo žalostno.

Maffio. Tak je vedno. Oprostili mi boste, da sem bil tako prost in sem ga upeljal brez vsakega blagohotnega dovoljenja. Moj sobojnik je. Pri obleganju Rinali mi je rešil življenje. Zato sem pri naskoku na vicencijski most dobil udarec s sabljo, ki je bil namenjen njemu. Nikdar se ne ločiva. Živiva skupaj. Nek cigan nama je prerokoval, da bova umrla istega dne.

Negrioni (smeje). Je cigan tudi povedal, če bo to jutraj ali zvečer?

Maffio. Zjutraj bo, je nam dejal.

Negrioni (še silneje se smeje). Vajin cigan pač ni vedel, kaj je govoril. — In vi, imate tega mladega človeka zelo radi?

Maffio. Kot more ljubiti mož moža!

Negrioni. Lepo! Vidva zadostujeta drug drugemu in srečna sta!

Maffio. Ali prijateljstvo ne izpolni popolnoma srca, signora?

Negrioni. Moj bog, kaj ga pa potem izpolni?

Maffio. Ljubezen!

Negrioni. Vi imate vedno ljubezen na jeziku.

Maffio. In vi v oči.

Negrioni. Kako ste čudni!

Maffio. Kako krasni ste! (Jo objame krog pasu.)

Negrioni. Pustite me, gospod grof Orsini!

Maffio. Poljub na roko?

Negrioni. Ne! (Mu uteče.)

Gubetta (bliskajoč se Maffiu). Dobro napredujete pri princezinji.

Maffio. Vedno pravi ne!

Gubetta. Pri ženski je beseda "ne" samo starejša sestra od "da".

Jeppo. Kako ti ugaja princezinja?

Maffio. Oboževanja vredna! Med nama rečeno: začenja mi lezti v srce.

Jeppo. In njena večerja?

Maffio. Izvrstna!

Jeppo. Princezinja je vdova.

Maffio. Vidi se na njenem veselem obrazu.

Jeppo. Mislim, da sedaj nisi več tako nezaupljiv glede te večerje.

Maffio. Jaz? Nikakor ne! Bil sem blazen!

Jeppo (Gubetti). Gospod grof de Belverana, bi vi verjeli, da je imel Maffio strah pred povabljenim princezinjo?

Gubetta. Strah? Zakaj?

Jeppo. Ker meji palača Negrioni na palačo Borgia.

Gubetta. K vragu s temi Borgijci! — Pijmo raje!

Jeppo (tiho Maffiu). Kar mi na tem Belverani zelo ugaja, je to, da sovraži Borgijce.

Maffio. (Tiho). V resnici ne zamudi prilike, da bi jih ne poslal s posebno ljubeznivostjo k hudcu. Ampak vseeno, dragi Jeppo . . .

Jeppo. No?

Maffio. Opazujem tega Španca že od začetka gostije. Dosedaj ni pil drugega ko vodo.

Jeppo. Ljubi Maffio, tvoje sumničenje se mi zdi neumno; v pijanosti postaja posebno dolgočasen.

Maffio. Mogoče imaš prav. Sem neumen!

Gubetta (vrnivši se ogleduje Maffia od glave do nog). Veste kaj, gospod Maffio, imate postavbo, da bi lahko živel 90 let in da ste podobni mojemu staremu očetu, ki se je klical kot jaz: Gil-Basilio-Fernan-Irenes-Telipe-Frasco-Frasquito, grof de Belverana?

Jeppo (tiho Maffiu). Sedaj vendar ne dvomiš več, da Španec. Ima najmanj dvesto let primkov. — Kake litanije, gospod de Belverana!

(Dolgo prihodnjak.)

Henri Barbuse:

ZVEZANA

Resnična slika terorja na Madžarskem

Slednje poročilo je dejstvo. Veste, da je Barbuse knjige "Detstva" in "Katero smo 26. nov. t. d. priobliži "Učitelj Zorica" poročilo iz Španije. Za resničnost tega dogodka jamči ime svetovno znanega pisatelja Barbuse.

Priobliži se je Andrejevemu domu.

"Dober dan."

"Dober dan, Andrej."

"Stopi vendar noter."

"Tako čudno govoriš."

"Vstopi vendar."

"Dobro, Andrej, kje imaš pa Rito?"

"Ne vem. Z Rito se ne poznavam več."

"Kaj? Vidva . . . s svojo ljubeznijo, ki je prešla še kar v pregovor? Saj sta bila najpopolnejši ljubzenski par, ki smo si ga mogli misliti."

"Nimava se več rada."

"Res? . . . Andrej, te je zapustila?"

"Da, da, zapustila."

"Povej mi . . ."

"Ograke ječe so krive tega."

"Vem, da so vaju oba zaprli. A vendar ne za dolgo."

"Ne za dolgo! Šest mesecev!"

"So vaju pretepali, mučili? . . ."

Kaj se obračša vrtan, Andrej? O, razumem: mučili so jo, kaj ne da?"

"Ne, ne tako kot ti to misliš."

"Tega ne razumem."

"V zaporu je dejal komandant pl. Pronay, ki naju je oba sovršil in kar podivjal, kadar naju je zagledal: 'Vidva se imata rada, kaj?'"

"In vaju je ločil . . ."

"Nasprotno. Dejal je: 'Skupaj vaju zvežemo.'"

"In potem?"

"Potem so prišli dnevi, noči in spet dnevi. Razumel to? Ne, tega ne moreš. Sprva sva mislila, da bova skupaj umrla in sva se veselila tehih vrvi; ležala sva s srcem na srcu in sva gledala drug drugemu v oči. A ne za smrt, za življenje sva bila zvezana skupaj."

"Tem boljje."

"Ne. To je mnogo hujše."

"Ne razumem."

"Rečem ti: nikoli ne boš razumel. Tudi jaz bi bil poprej govoril tako. Nihče ne more razumeti, kaj se pravi, vedno čutili isti tuji diš; zapreš oči, pa ne moreš glave skloniti. Niti za eno dan nista bila najina obraza drug od drugega. Sprva je bilo lepo, gledati neprestano v njene oči z dolgimi, utripajočimi trepalnicami, velike kot bi gledal skozi lečo, začutili ob najmanjši kretnji njena usta na svojih. A ne dolgo . . . Zakaj potem . . ."

"Zardel si, Andrej."

"Da, a sam me je pri spominu. Dvoje drug k drugemu priklenjenih teles . . ."

"Au, moja ramena, Andrej! Kot krempelj so tvoji prsti."

"Hočem, da me še navsezadnje razumeš."

"Toda gibala sta se lahko, lahko sta skupaj hodila sem ter tja."

"Seveda . . . a tiho bodi. Ne maram govoriti o malenkostih."

"Verjamem. Toda . . ."

"Molči. Trajalo je dneve, noči, tedne in mesece!"

"Andrej, navadno sočutje . . ."

"Razmere uničijo sočutje kot tudi vse, kar je lepega."

"Andrej, tvoja tovarišica vendar ni bila nikakoli stvar."

"Pač, pač. Nesrečna gmeta. Prvi teden sva še govorila: 'Pusti to, nič ne de' ali: 'Sirota, zela te ljubim. Nič se ne boj zame.' 'Pozabila bova, česar se ne bova marala spominjati,' in druge take laži."

Potem sta se sočutje in ljubezen polagoma sprevrnili, ker sva vedela, da ne bova nikdar več mogla pozabiti vse te groze."

"Popolnoma, kar tako?"

"V tej nesnagi, v tej nečistosti."

"In zdaj nehaš, Andrej, nehaš, prosim te!"

"In vedno imeti pred očmi isto sliko, obstojati vedno iz dveh teles, povezanih tesno drugo z drugim. Prve čase to dvojno bitje, kakršno sva bila, sploh ni spalo. Najine oči so dobile nekaj vročinski sijaj in so se vlezele globoko v obraz. Bala sva se spanja. Kasneje sva spala. A sva se vedno skupno spet zbudila."

Vrvi s težo ženske so me bolele in jaz sem ji bil s svojim telesom v enako breme. Utrujenost enega je utrjevala in izmučila tudi drugega. Prepričevala sva drug drugega, borila sva se. A to še ni bilo nič. Predvsem, še enkrat naj povem . . ."

"Nikar."

"Pač bom . . . Predvsem je bilo to surovo opazovanje teles. Neumiljena delitev lastnega telesa in življenja, hujše od opazovanja trupla. Dihanje, utripanje srca in strahno izparevanje stroja z mehkim kolesjem, kakršnega sva predstavljala midva. Človeško telo je kup dr...ka in telo jetnika tem bolj . . . Ti vidiš to povsem površno, tako kot moj brat, ubogi hudcu, ki misli, da je videl nekoč peko. Slutiš, a natančnega o tem ne veš ničesar."

"Kaj ti je na mah? Andrej? Razburjaš se, vstajaš . . ."

"Ali vem mogoče jaz? Ali vem, ali je hujša muka duha ali muka mesa? Če ne govoriš več: 'Ljubim te' in skriš le še zase, začneš ječati in kričati. In v teh krikih je mrinja. S svojimi pogledi sva drug drugemu pulila oči."

Tako sva preživel vso grenkobo, ves stud, vso muko. Jaz sem doživel njo teh občutkov, ona mene.

Tedaj se je najina ljubezen ohladila. Priznam: Obadva nisva dolgo zdržala. Skupen zločin, skupno trpljenje rad vzameš nase, če se ljubita. To so vsaj stari, ki kaj kmalu preidejo. A ta skupnost se maščuje grozovito. Bolezen nastane iz nje, blaznisi in vcepi ti mrtno do smrti. Ti veš, so bolečine, ki jih jedva občutiš, če nastopijo le trenotno, ki te pa pripravijo do smrti, če trajajo delj časa. In ta "delj" nastaja že po nekaj urah. Po šestih mesecih so naju izpustili in sva lahko drug drugemu obrnila hrbet."

Se zdaj me spomin na Rito napravi vsega razburjenega. Slabo mi postane, če pomislim na njene oči. Zdi se mi, da sem spremenjen v zver. Nisva odpustila drug drugemu."

"Tudi ona ne? Odkod veš to?"

"Ne, nikoli. Se tebe bi odpustila kot jaz."

"Andrej, pomisli na muke, ki so jih pretrpeli tisoči naših prijateljev."

"Vem. Marsikaj sem videl. Videl sem trpljenje (in kadar le zaprem oči, slišim krike in udarce v svojih ušesih), kakor ga je moral pretrpeti 'odrug C. S palicami so mu izbili vse zobe, ki jih je moral potem pogoltniti. Moral je popiti vsebino nočne posode, ki jo je prinesel žandar iz labareta. Umrl je od muke in studa."

Videl sem grozni obraz tovariša S., ko so mu s puško odtrgali kožo na podplatih, kakor odtrgaš podplati s čevljev."

In sodružica L., ki je bila še kos razcefranega mesa, ko so ji njenega novorojenčka s sekuro in krepelci zabili nazaj v maternico."

Videl sem hrabrega ograkega kmeta — bil je miren in premišljen — kako je šel v sobo jetniškega ravnatelja in sem lahko vse slišal skozi vrata. (Jaz bi moral priti za njim na vrsto). Ko ni hotel priznati laži, ko ni hotel priznati, da je vedel za neko zaroto in da pozna ime, na ki jih pravkar potrebova-

li, ko sploh ni več odgovarjal na vprašanja, so ga začeli mučiti. Slišali smo, kako ga bijejo s sabljami in kako so hreščale kosti, a nobenega glasu ni bilo iz njega. Potem je utihnilo popolnoma, kakaj moriki so se pripravljali za dejanje, ki ga ni bilo slišati. Iznenada pa je silno, strahotno zakričalo. Kmalu nato so se odprla vrata in kmet, ki je pred pol ure tako pokonci stopal v sobo, je zdaj ležal na nosilnici in se valjal v bolečini. Kmet, ki ni bil hotel govoriti, je zdaj tulli neprestano in usta so se mu penila. Njegova obleka je bila raztrgana, na golem trebuhu je zevala krvava luknja. Nekdo od policistov mu je bil z zarjavelim nožem odrezal spolovila; pokazal je, kako je to storil, a njegove roke so pri tem drhtele."

Čemu ti to pripovedujem? Da ti pokažem, da sem vse te stvari videl sam na lastne oči. Da ti povem, kako se je godilo onim, ki niso prišli v ograke zapore kot — turisti. In še nekaj drugega sem videl: smrt v uniformi s tresami in sabljo, ki vdira v stalenovanje in sili očete, izdajati svoje sinove, in otroke, skriti se za očete, in vernike, žaliti svoje prepričanje."

Zverine, ki so zvezale dvoje bitij, polnih mladosti, življenja in ljubezni, drugo k drugemu, so bile v svoji grozoti vse bolj rafinirane. S svojo kirurgijo so iztrebili iz obeh človekov celo tisto, kar sta nosila v archi."

Sodrug — resnični človek noli — pa če ve ali ne ve — rdečo zastavo tudi v arcu. Zdaj sem pripravljen in navdušen, žrtvovati vse za človeštvo. Vidiš, v ječi hira telo, a revolucionarni duh se pomladi in okrepi . . ."

(Prevedeno za Prosveto.)

Agitirajte za Prosveto!

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31 1929) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Poslovite se pravočasno, da vam list ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljam, kar ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napakega naslova, pišite nam dopisnice in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki se vsi družijo tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.00 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za žane \$6.30.

Za Evrope stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo \$0.00 za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Upravišvo "PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNKA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in se posebno list Prosveto za koristi, ter potrebo agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nihakar pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vanka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveto.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.